

Končno so se naveličali opazovanja živalce, ki je tekala semintja po mišnici, da bi se rešila; poklicali so mačko, ki je čakala nekje na zajtrk.

„Miš, miš . . . mačka, miš!“ so trobili vsi obenem. In pritekla je mačka v sobo. Rep je privzdignila, kakor vojak sabljo; zableščale so se ji oči in ji stopila ušesa pokonci. Joško je odprl mišnico počasi in jo postavil na tla. Mačka je zavarovala izhod s taco in prijela miš, ki je prišla blizu nje . . . Samo enkrat je zacvilila, potem pa nič več . . . Izginila je za vedno . . .

Zvečer pa je bilo spet škrabljanje na polici, torej v sobi ni bilo ene same miške!

Strela v smodnišnici na ljubljanskem Gradu.

Spisal Nik. Vrhov.

Sredi polja med Ljubljano in Savo stoje dobro zavarovane shrambe, kjer so nakupičene zaloge strelnega prahu za vojaštvo. Ob vsaki teh smodnišnic koraka vojak s puško in pazi, da bi se zgradbi ne približal kak kadilec. Ena sama iskra bi bila dovolj, da bi se vnel smodnik, razrušil poslopje in opustošil vso okolico. Iznad strehe moli strelovod. Zakaj neki? Strelovod je tudi smodnikov varuh kakor vojak s puško doli na straži. Ta čuva, da ne zajde kaka iskra spodaj noter, a strelovod varuje smodnišnico, da ne šine vanjo iz oblaka elektriška iskra, ki ste brali zadnjič o nji v „Zvončku“. Sedaj, ko imamo strelovode, smo, kolikor moči, varni, da se hipoma ne vname smodnik, a nekdam je bilo drugače.

Da bi imeli smodnik blizu pri rokah, kadar bi se priklatil sovražnik, zato so shranjevali v starih časih to nevarno strelivo v posebnih stolpih ali smodnišnicah znotraj mestnega obzidja, a nakopali so si s tem nevarnost, ki jim je grozila vselej, kadar se je bližala nevihta.

Na ljubljanskem Gradu so bili trije taki stolpi, kjer je bila velika zaloga smodnika. Bilo je dne 26. malega travna 1686. na Jurijevo nedeljo. Na Grad so prihajali tisti dan Ljubljančani v ondotno kapelo priporočat se mestnemu pomočniku sv. Juriju, ne slute, kolika nezgoda se zgrne z Grada tisto popoldne na njihovo mesto. Krog polpete ure se je trikrat zaporedoma znosil vihar nad Ljubljano. Toča se je vsipala iz hudournih oblakov. Tresk in grom sta se vrstila skoro neprenehoma. Potem se je nekoliko pomirila nevihta. Kar zopet trešči; a to ni bil navaden tresk. Počilo je tako strašno, da se je razlegnilo tri milje daleč. Ljubljančani so vztrepotali od strahu, misle, da je prišel sodnji dan. Gost dim je legel na mesto. Povsod se je čutil vonj po smodniku. Kaj se je zgodilo? Treščilo

je v cesarsko smodnišnico na Gradu in šlo je s poslopjem vred 125 stotov smodnika kvišku — vsa strelna zaloga, kolikor je bilo shranjene tamkaj. Visoko v zrak je frčalo kamenje razrušene smodnišnice in kakor ogromna toča padalo na strehe Florijanskih ulic in Starega trga. Nekega dijaka je pobil kamen z viška. Poškodovanec je umrl drugi dan. Zračni pritisk je bil tolik, da je razdejal več hiš. Okna in peči po mestu in bližnji okolici so popokale. In kakšna puščava je nastala na Gradu! Zdelo se je, kakor da bi bil ušel iz svojega brloga tisti zmaj, ki pripoveduje o njem pravljica, da se skriva tam nekje pod ljubljanskim Gradom. Drevje je ležalo križem, potrto, izkorenjeno. Tampatam so tlela vžigala, ki so jih hranili v smodnišnici, in krogle so bile razmetane vsepovsod. Meščani so se bali, da bi se ne vneli še drugi dve smodniški shrambi, zato so ju šli na večer stražit in ugonabljat tleče ogorke v obližju.

Meseca malega srpana l. 1737. je zopet treščilo v smodnišnico na Gradu, ali smodnik se ni vnel. Elektriška iskra je šla mimo njega. Tedaj so pač hvalili Boga Ljubljančani, ker se jih je ognila grozna nesreča. Koliko srečnejši smo mi, ki se nam ni bati takega vztriva, ker so smodnišnice odpravljene iz mesta in se vrhu njih dviga strelovodna konica.

Vaški Janez.

Spisal *Andrej Rapè.*

I.

Pod starim, krivenčastim gabrom je stal. Bled je bil in shujšan in tožnega obličja. Nanj so se usipali skozi veje topli solnčni žarki, loveč drug drugega, poigravajoč se z neznanim jim človekom pod gabrom. Neznanim? O, ne! Saj so ga videli vsepovsod, vsak dan, veselega in žalostnega, lačnega in žejnega. Polno življenja je bilo okolo njega, življenja veselega. V vetru je zvenelo po drevju listje prijetno kot harfa, na katero igra roka božja. Tam z veje ga je gledala radovedna taščica, pa tuintam odprla svoj kljunček, češ: kaj gledaš tako v svet, kot bi ne bilo nič veselja v njem? In gledala ga je nekoliko časa, pa pokimala z glavico: kakor hočeš, če nočeš biti vesel — in prebrala si je drevo, da bi ne gledala žalostnega človeškega trpina.

On pa je stal, ne meneč se za življenje okolo sebe, in solza mu je polzela po razoranem, udrtem licu. Prsi je imel razpaljene od solnca, noge uhojene, a lase dolge, štrnaste. Davno mu jih že ni nihče postrigel. Za trakom okolo pokrivala je imel okolo in okolo pripetih najlepših cvetic cel venec. Oči je imel pordečele od joku in bdenja.